

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто основні підходи до визначення виробничого потенціалу підприємства, запропоновано методiku його аналізу та оцінки.

Аннотация. Рассмотрены основные подходы определения производственного потенциала, предложена методика его анализа и оценки.

Annotation. The main approaches of determining the productive capacity have been reviewed in the article, it provides a methodology of analysis and its evaluation.

Ключові слова: виробничий потенціал, технологія дослідження, ефективність діяльності, ресурсний підхід, методика експрес-аналізу, SWOT-analyses.

Прагнення отримувати максимально можливий прибуток в умовах жорсткої обмеженості ресурсів спонукає підприємства до перегляду наявного виробничого потенціалу, переоцінки власних можливостей, пошуку додаткових резервів підвищення дохідності своєї діяльності. У зв'язку з цим постає питання про вибір технології дослідження виробничого потенціалу підприємства, на основі якої буде можливим обґрунтовано визначити внутрішні можливості суб'єкта господарювання, виявити приховані резерви, забезпечити підвищення ефективності діяльності.

Питання формування виробничого потенціалу, підходів щодо його оцінки, підвищення якості і ефективності використання містяться в наукових працях багатьох учених. Проведене дослідження літературних джерел дозволило виявити три основних підходи до визначення виробничого потенціалу: ресурсний (або обліково-звітний) [1], структурний (функціональний) [2; 3] та цільовий (проблемно-орієнтований) [4].

Найбільш уживаним на практиці є ресурсний підхід. Для визначення виробничого потенціалу підприємства при застосуванні ресурсного підходу Іванов Е. А., Фальцман В. К. пропонували аналізувати тільки основні виробничі фонди і потужності, Хачатуров Т. С. – основні виробничі фонди і кваліфіковані кадри робітників, Фігурнов Е. Б. – ресурси робочої сили, засобів і предметів праці і залучені у виробництво запаси корисних копалин, В. М. Архипов – виробничі фонди, кадри, ресурси управління і організації виробництва, а також науково-технічну інформацію. Хейнман С. А. орієнтувався на комплексний аналіз усіх складових.

Мета дослідження – розроблення технології дослідження виробничого потенціалу, яка б містила підходи до його визначення, оцінку та розробку відповідної стратегії підприємства.

Завдання дослідження – виділити основні підходи дослідження виробничого потенціалу підприємств; визначити найбільш уживаний підхід та на його основі розробити комплексну методiku оцінки рівня виробничого потенціалу на підприємстві; надати рекомендації досліджуваному підприємству щодо вибору стратегії розвитку виробничого потенціалу, спираючись на проведений SWOT-analyses.

Об'єкт дослідження – виробничий потенціал, його елементи та фактори впливу.

Предмет дослідження – аналітична складова управління виробничим потенціалом підприємства.

Детальний аналіз усіх складових виробничого потенціалу підприємства в динаміці є необхідним етапом для прийняття управлінських рішень щодо ефективного використання всіх ресурсів підприємства та залучення інвестиційних джерел.

У роботі була запропонована методика дослідження виробничого потенціалу підприємства (табл.1).

Таблиця 1

Аналіз та оцінка виробничого потенціалу підприємства

Етап	Інструментарій	Результат
1. Аналіз основних складових виробничого потенціалу підприємства	Групування, збір даних, аналіз, синтез	<ul style="list-style-type: none"> показники руху і стану основних засобів (коефіцієнт оновлення, коефіцієнт вибуття, коефіцієнт приросту, коефіцієнт зносу, коефіцієнт придатності); показники ефективності використання матеріальних ресурсів (матеріалоємність продукції, матеріаловіддача продукції, виробітку); показники руху робочої сили (коефіцієнт обороту з приймання, коефіцієнт обороту вибуття, коефіцієнт плинності кадрів, коефіцієнт постійності кадрів)

2. Визначення рівня виробничого потенціалу підприємства	Експрес-аналіз, експертні оцінки, бальна оцінка	Визначено рівень виробничого потенціалу підприємства, сформульовано проблеми в управлінні виробничим потенціалом
3. Моделювання авансованого капіталу підприємства	Кореляційно-регресійний аналіз за допомогою Statgraphics 5.0	Виявлення впливу фондівддачі (X1) та коефіцієнта оновлення основних засобів (X2) на (Y) – коефіцієнт рентабельності сукупного капіталу
4. Вибір напрямків розвитку виробничого потенціалу	SWOT-analyses, експертні оцінки	Визначення альтернативних варіантів розвитку виробничого потенціалу на підприємстві

Відповідно до запропонованої методики було проведено аналіз та оцінку виробничого потенціалу ВАТ "Жовтоводський хлібозавод". На основі аналізу основних складових виробничого потенціалу підприємства, визначених у табл.1, використовуючи методику експрес-аналізу, що поєднує у собі експертні та бальні оцінки, визначимо рівень виробничого потенціалу ВАТ "Жовтоводський хлібозавод" (табл. 2).

Таблиця 2

Значення коефіцієнтів за кожною групою, які характеризували рівень виробничого потенціалу ВАТ "Жовтоводський хлібозавод" у 2010 році

Найменування показників	Значення	Бал	Значення
Виробнича складова			
Знос основних засобів	46,3	10 (A)	
Співвідношення оновлення/вибуття основних засобів	1,5	8 (A)	
Фондовіддача	2,74	10 (A)	
Разом		28	A
Матеріальна складова			
Матеріаловіддача	2,39	10 (A)	
Частка прямих змінних витрат у собівартості продукції	57,1 %	6 (B)	
Співвідношення зміни ціни на сировину, матеріали/зміни цін на продукцію	0,65	9(A)	
Разом		25	B
Кадрова складова			
Співвідношення коефіцієнта обороту з приймання / коефіцієнта обороту з вибуття	0,667	6 (B)	
Професійний склад кадрів	Добре	8 (B)	
Зміни виробітки на одного працюючого	1,051	7 (A)	
Разом		21	B
Усього		112	

У результаті проведеного аналізу виявлено, що на підприємстві ВАТ "Жовтоводський хлібозавод" особливу значущість має виробнича складова потенціалу, оскільки про високий рівень виробничого потенціалу свідчить низький знос основних фондів і використання нового встаткування.

Підприємство можна присвоїти середній рівень виробничого потенціалу (B) (див. табл. 2). Це свідчить, що підприємство доволі успішно існує у бізнесі, але є труднощі, які долаються, оскільки працюють механізми адаптації. Вироблювана продукція продається. Частка ринку не стабільна, але в середньому за період спостереження підтримується на певному рівні. Фізичний обсяг виробництва продукції збережений (хоча може бути його зменшення в окремі періоди); технічна і технологічна спроможність – у задовільному стані; ефективність використання техніки і технології – середньогалузева.

При проведенні кореляційно-регресійного аналізу виходили з того, що підприємство, насамперед, турбує, який прибуток приносить кожна інвестована власниками капіталу грошова одиниця. Тому в якості результативного показника виступив авансований капітал підприємства.

Отримані дані показують, що результати відповідають багатofакторній моделі регресії, що має такий вигляд:

$$y = - 0,338871 + 0,130276 \times X1 + 2,86363 \times X2.$$

На основі проаналізованих параметрів було отримано регресійну суму, яка складає 96,5247 %, відкориговану регресійну суму – 95,7525 %. Середня абсолютна погрішність склала 0,0813, що є незначною для розрахунків і ніяк не вплине на результат.

Адекватність моделі підтверджується показниками.

Найбільший вплив на показник коефіцієнта рентабельності сукупного капіталу надає коефіцієнт оновлення основних засобів. Зв'язок між цими показниками прямий. Це говорить про доцільність уведення в експлуатацію більш досконалих видів машин та обладнання, необхідність проведення капітальної модернізації наявних основних засобів.

Наступним показником за ступенем впливу на коефіцієнт рентабельності сукупного капіталу виступає фондівддача основних засобів. Зв'язок між цими показниками прямий, тож при збільшенні фондівддачі основних засобів показник коефіцієнта рентабельності сукупного капіталу збільшується, що свідчить про нарощування обсягу реалізації продукції.

Після проведення SWOT-analyses та виявлення сильних та слабких сторін розроблено рекомендації щодо вибору стратегії підприємства. Оскільки компанія працює на ринку, що розвивається з сильною конкуренцією, то для

неї найкращою буде комбінована стратегія, націлена на вирішення своїх конкурентних переваг, що передбачає більш глибоке проникнення і географічний розвиток ринку, з наступною вертикальною інтеграцією вгору.

Виходячи з цього, підприємству можна порадити спочатку мінімізувати витрати і тим самим зміцнити свою конкурентну позицію; освоїти продаж у вже наявних магазинах супутніх товарів (газові води, кондитерські вироби і т. д.); вийти на нові ринки, уклавши договори в регіонах, потім закріпитися в них шляхом купівлі існуючих торгових точок, а надалі прагнути до придбання частки акцій інших підприємств даної галузі виробництва.

Таким чином, було розроблено технологію дослідження виробничого потенціалу, що містить підходи до його визначення, а також відповідну стратегію підприємства.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі може стати розробка ефективного механізму оновлення й модернізації виробництва.

Наук. керівн. Полтавська Є. О.

Література: 1. Анчишкин А. И. Прогнозирование роста экономики / Анчишкин А. И. – М. : Экономика, 1996. – 98 с. 2. Райзберг Б. А. Курс экономики : учебник / Райзберг Б. А., Стародубцева Е. Б. – М. : Инфра-М, 2010. – 672 с. 3. Чичкало-Кондрацька І. Б. Новий підхід до оцінки резервів виробничого потенціалу підприємств / Чичкало-Кондрацька І. Б. // Регіональні перспективи. – 2000. – № 1. – С. 19–20 4. Шумська С. С. Особливості побудови та використання інтегральних показників у міжнародній та українській практиці / Шумська С. С. // Економіст. – 2006. – № 11. – С. 74–77. 5. Волошина Н. О. Особенности оценки потенциала промышленных предприятий [Электронный ресурс] / Волошина Н. О. – Режим доступа : [http:// nbuv.gov.ua/](http://nbuv.gov.ua/) 6. Отенко И. П. Механизм управления потенциалом предприятия : научное издание / Отенко И. П. , Малярец Л. М. – Х. : Изд. ХГЭУ, 2003. – 220 с.